

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI POLITYKI SPOŁECZNEJ
I RODZINY**
(NR 98)
z dnia 25 lutego 2026 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Polityki Społecznej i Rodziny (nr 98)

25 lutego 2026 r.

Komisja Polityki Społecznej i Rodziny, obradująca pod przewodnictwem poseł **Doroty Marek (KO)**, zastępcy przewodniczącej Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– pierwsze czytanie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (druk nr 1651)

W posiedzeniu udział wzięli: **Sebastian Gajewski** podsekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wraz ze współpracownikiem, **Lech Parell** szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wraz ze współpracownikami, **Marzena Kruk** dyrektor Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej wraz ze współpracownikiem, **Jarosław Goliszewski** i **Leszek Stall** przedstawiciele inicjatywy „Apel 258” oraz **Alicja Zając** senator.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Dariusz Lipski**, **Damian Norwiński** i **Aleksandra Sobarnia** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych oraz **Anna Jakubik** i **Urszula Sęk** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodnicząca poseł **Dorota Marek (KO)**:

Dzień dobry państwu. Proszę o wyciszenie rozmów.

Otwieram posiedzenie Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

Witam wszystkich zebranych, w szczególności panią senator Alicję Zając i pana ministra Sebastiana Gajewskiego oraz wszystkich zebranych.

Stwierdzam kworum.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia został państwu doręczony.

Szanowni państwo, marszałek Sejmu 8 września 2025 r. skierował do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny projekt ustawy z druku nr 1651 do pierwszego czytania. Przypominam, że pierwsze czytanie obejmuje wystąpienie wnioskodawcy i ogólną dyskusję na temat założeń projektu. Proszę zatem panią senator Alicję Zając o przedstawienie uzasadnienia projektu ustawy z druku nr 1651.

Senator **Alicja Zając**:

Bardzo dziękuję.

Szanowna pani przewodnicząca, szanowni państwo członkowie Komisji, panie ministrze, przedstawiciele środowiska, o którym będziemy dzisiaj mówić, chcę państwu powiedzieć, że Komisja Senatu, która jest mało liczną Komisją, bo liczy kilka osób, zawsze podejmuje inicjatywy, które są do niej zgłaszane. Organizujemy nie tylko bieżącą pracę nad projektami ustaw, ale również jesteśmy gotowi zajmować się sprawami, które są do nas zgłaszane. I właśnie o takiej sprawie dzisiaj będziemy mówić. Mianowicie 10 października 2024 r. rzecznik praw obywatelskich skierował do Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej prośbę, sugestię o podjęcie inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do tego, aby status osoby represjonowanej z powodów politycznych mogły uzyskać osoby, które wprowadzie ze względu na młody wiek nie zostały skazane wyrokiem sądu za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, jednak zastosowano wobec nich z powodu takiej działalności środki poprawcze lub wychowawcze.

Komisja na swoim posiedzeniu w maju 2025 r. podjęła tę inicjatywę i zdecydowała, że przygotowuje taką ustawę. Bardzo dziękuję, korzystając z obecności pana ministra, ponieważ zarówno na tej pierwszej Komisji, jak i później na kolejnej, również z udziałem przedstawicieli środowisk niepodległościowych, mogliśmy nad tym projektem dyskutować.

Projekt jest bardzo krótki, zawiera tylko zmianę dotyczącą jednego artykułu. Myślę, że państwo macie to wszystko w dokumentach. Chciałabym tylko powiedzieć, że Komisja w lipcu 2025 r. jednogłośnie przyjęła projekt tej ustawy. Również Senat na swoim posiedzeniu – wszyscy obecni senatorowie głosowali za przedstawionym projektem.

Proszę państwa, nie spodziewaliśmy się, że do Komisji napłynie tyle uwag, wniosków i telefonów, również do mnie, z sugestiami o poszerzenie pierwotnego projektu. Nie było takiej możliwości, ponieważ ten projekt odpowiadał wyłącznie na propozycje rzecznika praw obywatelskich i w tym zakresie został przedstawiony izbie wyższej – Senatowi i jednogłośnie został przyjęty.

Bardzo proszę Wysoką Komisję o pozytywne rozpatrzenie tego projektu, ponieważ jest to kolejny krok do zauważenia osób, które czują się w jakiś sposób do dziś niewynagrodzone. Oczywiście one wtedy o tym nie myślały. Przeważnie to były dzieci. Często były to dzieci, których rodzice nie wiedzieli, że oni są zaangażowani. A później represje spadały na całą rodzinę. Często skutkowało to tym, że musieli opuścić swoje miejsce zamieszkania.

Proszę państwa, często na Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej, a w tym przypadku szczególnie, mieliśmy bardzo wzruszające momenty, kiedy właśnie te osoby dawały świadectwo swojej przeszłości i naprawdę czasem może właśnie takie świadectwo przeżycia tamtych czasów jest nam również w parlamencie potrzebne. Bardzo dziękuję.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Bardzo dziękuję, pani senator.

Otwieram zatem dyskusję. Pan minister chciałby zabrać głos? Bardzo proszę, panie ministrze.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Sebastian Gajewski:

Szanowna pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, pozwalam sobie zabrać głos z tego powodu, że do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych zostało przyjęte stanowisko Rady Ministrów, w związku z czym mam przyjemność przedstawić stanowisko rządu do tego projektu. Stanowisko to jest stanowiskiem pozytywnym. Ten projekt ustawy dotyczy rozszerzenia kręgu podmiotowego osób represjonowanych z powodów politycznych o osoby, wobec których orzeczono postanowieniem sądu dla nieletnich zastosowanie środka poprawczego lub środka wychowawczego.

W pierwszej kolejności chciałem zwrócić uwagę na to, że w polskim prawie zabezpieczenia społecznego mamy wiele aktów normatywnych, które przewidują pewne statusy związane z udziałem w wydarzeniach z najnowszej historii Polski – wydarzeniach II wojny światowej, okupacji, okresu powojennego, ale także okresu Polski Ludowej związane z działalnością opozycji antykomunistycznej oraz poddawaniem represjom z powodów politycznych. Te wszystkie statusy z jednej strony mają funkcję godnościową. To znaczy służą one uznaniu zasług osób, które brały udział w tych wydarzeniach historycznych z najnowszej historii Polski. Z drugiej strony mają funkcję kompensacyjną, to znaczy zmierzają do skompensowania pewnych uszczerbków odniesionych w związku z udziałem w tych wydarzeniach historycznych z najnowszej XX-wiecznej historii Polski.

Te funkcje realizowane są z jednej strony przez sam fakt przypisania określonego statusu, a zatem na przykład możliwości korzystania ze statusu działacza opozycji antykomunistycznej czy osoby represjonowanej z powodów politycznych. Z drugiej strony funkcja kompensacyjna jest realizowana przez prawo do rozmaitych świadczeń – zarówno świadczeń pieniężnych, jak i świadczeń niepieniężnych. Na przykład na gruncie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych z powodów politycznych jest to prawo do świadczenia pieniężnego, prawo do świadczenia wyrównawczego, prawo do pomocy pieniężnej.

Wyzwaniem, które stoi zawsze przed ustawodawcą w przypadku kształtowania kręgów podmiotowych, które mogą korzystać z tych statusów, a w konsekwencji ze wskazanych przeze mnie świadczeń, jest zachowanie w nich wymogów płynących z konstytucyjnej zasady równości. A zatem takie ukształtowanie każdego ze statusów, ażeby wszystkie osoby, które mają zasługi równej miary lub odniosły równego rozmiaru uszczerbki w związku z udziałem w wydarzeniach historycznych XX w., cieszyły się takimi samymi statusami oraz przede wszystkim takimi samymi świadczeniami, które z tych statusów płyną.

Senacki projekt ustawy zmierza do dostosowania do wymogów płynących z konstytucyjnej zasady równości, jednego ze statusów przewidzianych przez ustawę o działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych z powodów politycznych, a dokładnie statusu osoby

represjonowanej z powodów politycznych. Ten status jest przypisany kilku grupom podmiotów, a jedną z grup są osoby, które były ścigane, które w związku z prowadzoną działalnością na rzecz niepodległości lub suwerenności Polski albo respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, były ścigane listem gończym, były oskarżone o popełnienie przestępstwa, skazane za popełnienie przestępstwa lub wielokrotnie skazywane za popełnienie wykroczenia.

Taki kształt kręgu podmiotowego osób, które mogą uzyskać status osoby represjonowanej z powodów politycznych, wyklucza te osoby, które wprowadziły podejmowały działalność na rzecz niepodległości i suwerenności Polski albo respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, i wszczęto lub prowadzono wobec nich postępowania represyjne związane z zagrożeniem określonego czynu karą kryminalną, ale nie zostały one skazane ani za przestępstwo, ani za wykroczenie. Dlatego że ze względu na obowiązujące podówczas przepisy dotyczące postępowania w sprawach nieletnich nie mogły one ponosić odpowiedzialności karnej ani odpowiedzialności wykroczeniowej. Projekt ten dotyczy zatem osób, które podejmowały taką działalność, a podejmowane wobec nich represje sprowadzały się nie do oskarżenia lub skazania za przestępstwo albo wielokrotnego skazywania za popełnienie wykroczenia, ale sprowadzały się do wszczęcia i prowadzenia postępowania w sprawach nieletnich, które kończyło się orzeczeniem środka poprawczego, czyli umieszczenia w zakładzie poprawczym, albo środka wychowawczego, czyli ustanowienia nadzoru kuratora, nadzoru odpowiedzialnego rodzica, upomnienia czy umieszczenia w zakładzie wychowawczym.

W naszej ocenie rozwiązanie przewidziane w projekcie zmierza do zapewnienia zgodności przepisów ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej z wymogami płynącymi z konstytucyjnej zasady równości. Konstytucyjna zasada równości mówi bowiem, że wszystkie osoby, które należą do danej grupy posiadającej określoną cechę relewantną, powinny być traktowane w równy sposób. Tymczasem, jak można sądzić, z tą cechą relewantną grupy, o której mówię, osób represjonowanych z powodów politycznych, jest to, że osoby te podejmowały określoną działalność na rzecz niepodległości, suwerenności Polski, politycznych praw człowieka w Polsce, a jednocześnie były poddawane pewnym represjom, które polegały na tym, że wszczynano i prowadzono wobec nich określone postępowanie regulowane przez przepisy prawa w związku z popełnieniem czynu, który był zagrożony karą kryminalną. I jeśli spojrzymy na tak ukształtowaną cechę relewantną, to widać, że w tej definicji osób represjonowanych z powodów politycznych brakuje tych osób, które między 13. a 17. rokiem życia prowadziły taką działalność niepodległościową, a następnie wobec których prowadzono postępowanie w sprawach nieletnich i orzeczono środek poprawczy lub środki wychowawcze.

Dodatkowo warto zwrócić uwagę, że obecna regulacja jest szczególnie krzywdząca dla tej grupy osób, dlatego że wydaje się, że w przypadku osoby dorosłej na przykład poszukiwanie listem gończym albo nawet wielokrotne skazywanie za popełnienie wykroczenia mogło być mniej dolegliwe aniżeli na przykład umieszczenie osoby między 13. a 17. rokiem życia w zakładzie poprawczym czy w zakładzie wychowawczym. W szczególności, że – jak pokazuje doświadczenie historyczne – z reguły orzeczenie środka poprawczego lub środków wychowawczych wiązało się także z innymi represjami w środowisku szkolnym, w środowisku społecznym, w którym funkcjonował taki młody człowiek, a także jego rodzina. Z tego powodu Rada Ministrów przyjęła pozytywne stanowisko do tego projektu.

Z jednej strony te osoby będą mogły nabyć status osoby represjonowanej z powodów politycznych, z drugiej strony korzystać ze świadczeń. W tym przypadku chodzi tu przede wszystkim o prawo do świadczenia pieniężnego, prawo do świadczenia wyrównawczego oraz możliwość ubiegania się o pomoc pieniężną.

Zawsze, kiedy przedstawiamy stanowisko rządu do określonych projektów ustawy, przedstawiamy również kalkulację skutków finansowych. I tu chcę uspokoić, skutki finansowe tego projektu są niewielkie, ponieważ krąg adresatów tego projektu w świetle szacunków projektodawców, ale także Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, jest niewielki. To jest ok. 260 osób, prawdopodobnie raczej mniej niż więcej, a koszt...

Senator Alicja Zając:

260,

Podsekretarz stanu w MRPiS Sebastian Gajewski:

260. A koszty wejścia w życie tej ustawy będą oscylować w kwocie ok. 3,5 mln zł rocznie. Bardzo dziękuję.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Bardzo dziękuję, panie ministrze, za streszczenie, wypowiedź i wyjaśnienie nam.
Bardzo proszę.

Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Lech Parell:

Lech Parell, szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Oczywiście w całości podpisując się pod tym, co powiedział pan minister Gajewski, chciałem tylko zwrócić uwagę na dosyć istotną kwestię techniczną. Mianowicie jutro też w tej sali będziemy spotykać się i obradować nad poselskim projektem zmiany ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej, który zawiera poszerzony katalog działań, ale wśród zapisów, które znajdują się w tym projekcie nowelizacji, znajduje się również brzmiący prawie dokładnie w ten sam sposób zapis, nad którym obradujemy dzisiaj. Wydaje się więc, że powinien znaleźć się chyba jakiś sposób na scalenie tych prac, aby nie były one prowadzone równolegle de facto nad tą samą kwestią.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Bardzo dziękuję.
Panie ministrze. Czy chciałby pan coś dodać?

Podsekretarz stanu w MRPiS Sebastian Gajewski:

Dziękuję.

Mogę tylko poinformować, że do tego projektu senackiego jest przyjęte stanowisko Rady Ministrów. Natomiast do projektu, o którym wspomniał pan minister Parell, w tej chwili jesteśmy w trakcie uzgodnień międzyresortowych, aby przyjąć stanowisko rządu. Oczywiście na pewno również do tego projektu stanowisko rządu będzie. Bo stanowisko Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do tego projektu jest pozytywne z niewielkimi zastrzeżeniami.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Rozumiemy, że wobec pozytywnego stanowiska nie zostaje nam nic innego, jak procedować projekt ustawy.
Pan przewodniczący Mosiński, bardzo proszę.

Poseł Jan Mosiński (PiS):

Mam tylko pytanie do pana ministra. Rozumiem, że... To znaczy dobrze się stało, że osoby na tamten czas niepełnoletnie zostają objęte przepisami ustaw, które nadają im statut osób represjonowanych. Bo przecież wiemy, że w Federacji Młodzieży Walczącej czy też w Ruchu Młodzieży Niezależnej i innych organizacjach działała generalnie młodzież, ale z szacunkiem mówię. Natomiast z tego, co pani senator była uprzejma przedstawić, wynika, że ewentualne ubieganie się o status przez te osoby wówczas niepełnoletnie będzie się odbywało na podstawie dokumentów, które uwiarygadniają wyrok, nie wiem, sądu dla nieletnich itd. Żeby tutaj nie rozszerzać czasami – ja się tego trochę obawiam – statusu osoby represjonowanej tylko dlatego, że ktoś tam gdzieś przechodził obok manifestacji jako młody człowiek, został złapany i z tego tytułu będzie właśnie... Bardzo prosiłbym o wyjaśnienie. Dziękuję uprzejmie.

Podsekretarz stanu w MRPiS Sebastian Gajewski:

Tym zdarzeniem – to jest wprost wskazane w projekcie ustawy – które będzie przedmiotem ustalania przez szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, jest postanowienie sądu dla nieletnich albo postanowienie sądu rodzinnego orzekające o zastosowaniu środka poprawczego lub środka wychowawczego, czyli takie orzeczenie musiało zostać wydane i to trzeba dowiedzieć. To nie chodzi tylko o intencje lub zaangażowanie, tylko chodzi o tę represję, a ta represja ma przybierać postać określonego orzeczenia sądu, wymienionego wprost w przepisie w projekcie senackim.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Bardzo dziękuję, panie ministrze.

Czy jeszcze mamy jakieś głosy? Zamykam zatem dyskusję i stwierdzam zamknięcie pierwszego czytania. Stwierdzam również, że nie zgłoszono wniosku o wysłuchanie publiczne. Zatem przechodzimy do rozpatrzenia projektu.

Czy do tytułu projektu mamy jakieś uwagi? Strona rządowa? Biuro Legislacyjne? Jeżeli nie ma uwag, stwierdzam, że tytuł projektu został rozpatrzony.

Przechodzimy do art. 1. Państwo posłowie? Nie widzę. Biuro Legislacyjne? Bardzo proszę.

Legislator Anna Jakubik:

Dziękuję bardzo.

Szanowna pani przewodnicząca, szanowna Komisjo, mamy propozycje dwóch drobnych korekt redakcyjnych, tak naprawdę, w oparciu o uwagi językoznawców. Jeżeli państwo pozwolą, przedstawię. Pierwsze byłoby dodanie przecinka: „Była poszukiwana listem gończym, przecinek, oskarżona lub skazana za popełnienie przestępstwa, przecinek, lub wielokrotnie skazywana za popełnienie wykroczenia, przecinek, lub – i tu korekta redakcyjna – orzeczono wobec niej postanowieniem sądu dla nieletnich”. I dalej przepis tak, jak zaproponowany w przedłożeniu, czyli tylko dodanie jednego przecinka i redakcyjna zmiana szyku.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Pani wnioskodawczyni?

Senator Alicja Zając:

W przypadku przecinka trzeba byłoby wykreślić słowo „lub”. On jakby zastępuje tutaj... Bo mogłoby być...

Legislator Anna Jakubik:

Pani senator, niekoniecznie wykreślić, tylko należy dodać przecinek, ponieważ po raz drugi występuje „lub”. A jeżeli spójnik się powtarza po raz kolejny, to już przy każdym następnym powtórzeniu przed tym spójnikiem dodajemy przecinek. Dokładnie tak.

Poseł Lidia Czechak (PiS):

Gdyby dwa razy „i”, też byłby przecinek.

Legislator Urszula Sęk:

To językoznawcy nam napisali.

Senator Alicja Zając:

To „lub” w języku prawnym... Ktoś może być skazany za popełnienie przestępstwa, wielokrotnie skazywany za popełnienie przestępstwa, stąd jest albo raz skazany, albo wielokrotnie, stąd jest to „lub”, „lub wobec której orzeczono”.

Poseł Lidia Czechak (PiS):

To „lub” musi zostać...

Senator Alicja Zając:

Bo wobec jednej osoby można było wielokrotnie wydawać te postanowienia. Myślę, że legislatorzy sejmowi są... Mówię to z doświadczenia życiowego, również jako żona obrońcy w procesach politycznych z tamtego czasu. Czytałam te dokumenty. Bo to było rzadkie, że znajdowali się w tamtych czasach adwokaci, którzy zgodzili się występować w obronie robotników represjonowanych, tym bardziej dzieci w rodzinach, które również były represjonowane.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Zatem ponownie proszę Biuro Legislacyjne.

Legislator Urszula Sęk:

Proszę państwa, jeśli chodzi o ten przecinek, to językoznawcy zwrócili uwagę. Natomiast ten szyk też wydaje się bardziej poprawny, bo zaczynamy „była poszukiwana” i później chyba lepiej brzmi „lub orzeczono wobec niej” itd. To jest kwestia... Jak państwo pozostawią tak, jak jest, to też się nic nie stanie, bo się też wyłoży. My po prostu zgłaszamy tylko to, co językoznawcy zgłosili.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Jeszcze poproszę o stanowisko rządu, wobec tego.

Podsekretarz stanu w MRPiS Sebastian Gajewski:

Szanowna pani przewodnicząca, mnie trzy lata filologii polskiej nauczyło, że należy się słuchać językoznawców. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Zatem, jeżeli nie ma sprzeciwu, to przyjmujemy z poprawkami legislacyjnymi i uznajemy je jako poprawki językowe, niezmieniające treści samego zapisu. Zatem, jeżeli nie ma uwag, po korekcie Biura Legislacyjnego stwierdzam, że art. 1 został przyjęty w takiej formie.

Rozumiem, że Biuro Legislacyjne w ramach uprawnień...

Legislator Anna Jakubik:

Poprosimy. Jeżeli Komisja udzieli upoważnienia, to na podstawie upoważnienia wprowadzimy te drobne korekty. Dziękujemy bardzo.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Dobrze, zanim przejdziemy więc do drugiego punktu, czy jest sprzeciw wobec...? Rozumiem, że udzielamy upoważnienia Biuru Legislacyjnemu do wniesienia do proponowanego projektu stosownych uwag zgodnie z tym, co wcześniej zostało powiedziane.

Przechodzimy zatem do art. 2. Czy są uwagi ze strony państwa posłów? Biuro Legislacyjne?

Legislator Anna Jakubik:

Bez uwag, dziękujemy.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Stanowisko rządu?

Podsekretarz stanu w MRPiPS Sebastian Gajewski:

Za.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Zatem wobec braku uwag, stwierdzam, że art. 2 został rozpatrzony.

Pozostaje mi pytanie formalne co do całości projektu ustawy. Nie ma uwag. Zatem stwierdzam, że proponowany projekt ustawy został rozpatrzony pozytywnie, został przyjęty. Zatem pozostaje nam wybór posła sprawozdawcy. Bardzo proszę, pani posłanko.

Poseł Iwona Maria Kozłowska (KO):

Proponuję panią Dorotę Marek, aby była sprawozdawcą tego projektu. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Dorota Marek (KO):

Czy są jakieś inne propozycje? Ja wyrażam zgodę. Jeżeli nie ma innych propozycji, dziękuję bardzo za zaufanie.

Zamykam posiedzenie Komisji. Bardzo państwu dziękuję.